Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά C

C/2024/4658

9.8.2024

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Βιομηχανία κατασκευής δρόνων: περιπτωσιολογική μελέτη για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων σε έναν στρατηγικό τομέα των διαφόρων πολιτικών που εφαρμόζονται για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2024/4658)

Εισηγητής: **Παναγιώτης ΓΚΟΦΑΣ**

Συνεισηγητής: **Patrice François CHAZERAND**

Σύμβουλοι	Δημήτρης ΜΠΙΜΠΑΣ (για τον εισηγητή, Ομάδα III) Bastien MANCINI (για τον συνεισηγητή, Κατ. 1)
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	25.1.2023
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
Αρμόδιο όργανο	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών
Έγκριση από το τμήμα	15.5.2024
Έγκριση από την Ολομέλεια	30.5.2024
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	588
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	197/0/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η άνευ προηγουμένου χρήση δρόνων σε συγκρούσεις αναδεικνύει την επείγουσα ανάγκη για ανάπτυξη μιας κοινής βιομηχανικής πολιτικής στην Ευρώπη, η οποία θα ενσωματώνει τη συλλογική καινοτομία, τις εταιρικές σχέσεις και την κατάλληλη ρύθμιση σε βασικούς βιομηχανικούς τομείς, καθώς και την ανάγκη για σκόπιμη ενσωμάτωση και προσπάθειες συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων και βιομηχανιών, προκειμένου να διασφαλιστεί η παγκόσμια ηγετική θέση της ΕΕ.

1.2. Η σύνδεση της ευρωπαϊκής στρατηγικής δρόνων με την ευρωπαϊκή βιομηχανική στρατηγική στον τομέα της άμυνας και η ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης στον τομέα της άμυνας (ΕΒΤΒΑ) για τη στήριξη της εγχώριας παραγωγής δρόνων υψηλής ποιότητας/ικανότητας είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διασφάλιση της κρίσιμης ανεξαρτησίας της Ευρώπης.

1.3. Οι πρόσφατες εξελίξεις στα πεδία μάχης (Ουκρανία, Μέση Ανατολή) καταδεικνύουν ότι οι δρόνοι μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο, δεδομένης της βέλτιστης και διαρθρωμένης ενοποίησης των εξαρτημάτων, του λογισμικού και των δικτύων υποστήριξής τους.

1.4. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εξακολουθεί να τάσσεται υπέρ της βελτίωσης της συνεργασίας και της καινοτομίας και της αξιοποίησης νομοθεσίας όπως η πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη και ο κανονισμός για τα μικροκυκλώματα, με σκοπό την ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας και τη στήριξη της εθνικής ασφάλειας και της οικονομικής ανάπτυξης.

1.5. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι όσο περισσότερο η τεχνολογία των δρόνων στηρίζεται στην αυτοματοποίηση, τη μηχανική μάθηση και την τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ), τόσο πιο σημαντική είναι η ανάγκη επίτευξης συνοχής μεταξύ της στρατιωτικής και της μη στρατιωτικής έρευνας και ανάπτυξης. Σύμφωνα με την έκθεση της ηγετικής ομάδας για τους δρόνους απαιτούνται περισσότερες τεχνολογικές και διοικητικές συνδέσεις μεταξύ των διαφόρων τομέων, χωρίς να διακυβεύεται ο προϋπολογισμός που διατίθεται για την έρευνα και ανάπτυξη τόσο στις μη στρατιωτικές όσο και στις στρατιωτικές τεχνολογίες. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει μια πορεία εναρμόνισης, ώστε να εξορθολογιστεί η ανάπτυξη εφαρμογών διπλής χρήσης και να ενισχυθούν η αποδοτικότητα και η συμβατότητα.

1.6. Ένας στρατηγικός χάρτης πορείας για την τεχνολογία των δρόνων στην Ευρώπη είναι ουσιαστικής σημασίας για τις κρίσιμες τεχνολογίες δρόνων και τα συστήματα δρόνων διπλής χρήσης που είναι πιθανό να παράσχουν μια δομημένη προσέγγιση στην προώθηση της τεχνολογίας δρόνων.

1.7. Θα πρέπει να εξεταστεί διεξοδικά η χρηματοδοτική στήριξη δυνητικών επενδύσεων στην παραγωγή δρόνων και στη σύνδεση των αλυσίδων εφοδιασμού και αξίας. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, ειδικότερα, η ευρωπαϊκή αγορά δρόνων περιλαμβάνει μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες επιθυμούν τη βεβαιότητα που παρέχουν αφενός η σταθερή ροή δημόσιων συμβάσεων και αφετέρου τα ειδικά χρηματοδοτικά προγράμματα τα οποία είναι προσαρμοσμένα ώστε να στηρίζουν την έρευνα και ανάπτυξη. Η αύξηση της ευελιξίας στην πολιτική ανταγωνισμού αναμένεται να συμβάλει στη διεύρυνση της πρόσβασης σε προγράμματα κρατικών ενισχύσεων.

1.8. Για την προώθηση της εφαρμογής της στρατηγικής δρόνων 2.0 προτείνονται διάφορες δράσεις.

— Παρά τη δυσκολία στην εφαρμογή του, ο κανονισμός για το U-Space είναι θεμελιώδης για τους φορείς εκμετάλλευσης συστημάτων μη επανδρωμένων αεροσκαφών (ΣμηΕΑ). Απαιτείται επειγόντως μια κοινή ερμηνεία αυτών των νέων κανονισμών.

— Η ΕΕ θα πρέπει να δραστηριοποιηθεί πιο ενεργά σε παγκόσμιο επίπεδο, ιδίως όσον αφορά τις διαδικασίες πιστοποίησης.

— Η κοινωνική αποδοχή των πτητικών λειτουργιών καινοτόμου εναέριας κινητικότητας είναι ουσιαστικής σημασίας: η ενωσιακή στήριξη δύναται να ενισχύσει το συνολικό οικοσύστημα της αεροπορίας, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη και τη βιωσιμότητά του.

1.9. Σε μια συγκεκριμένη στρατηγική θα πρέπει να λαμβάνονται περαιτέρω υπόψη οι πρόσφατες εξελίξεις και ανάγκες όσον αφορά την πολιτική προστασία, την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και την ανταγωνιστικότητα στους τομείς της γεωργίας, των μεταφορών και της εφοδιαστικής.

1.10. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει όλες εκείνες τις πρωτοβουλίες των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, σε κεντρικό και σε περιφερειακό επίπεδο, οι οποίες επικεντρώνονται στην ανάπτυξη κατάρτισης και εκπαίδευσης για τη χρήση δρόνων, καθώς και στην καλλιέργεια νοοτροπίας που ευνοεί την υπεύθυνη και ασφαλή χρήση των δρόνων και των υπηρεσιών τους, η οποία θα συμβάλει στη αύξηση της εμπιστοσύνης και της ευαισθητοποίησης του κοινού.

1.11. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να είναι έτοιμη να θεσπίσει μια ενοποιημένη στρατηγική για την ανάπτυξη ενός κοινού πλαισίου αναχαίτισης δρόνων, προκειμένου να δύναται να αντιμετωπίζει πολλαπλούς κινδύνους που σχετίζονται με υβριδικές απειλές, τρομοκρατικές ενέργειες, επιθέσεις από άλλα κράτη, ακόμη και τις κακοποιητικές πρακτικές σε μη στρατιωτικό επίπεδο.

2. **Ιστορικό της γνωμοδότησης, συμπεριλαμβανομένης της υπό εξέταση νομοθετικής πρότασης**

2.1. Οι δρόνοι που εξετάζονται στην παρούσα γνωμοδότηση, παρότι μπορούν να κινούνται τόσο στην επιφάνεια της γης και των υδάτων όσο και κάτω από αυτήν, μπορούν να θεωρηθούν μη επανδρωμένες ιπτάμενες μηχανές παντός καιρού, πολλαπλών χρήσεων και σχετικά χαμηλού κόστους, με δυνατότητα παρακολούθησης, συντήρησης και αποτελεσματικής λειτουργίας σε όλα τα είδη δικτύων, ώστε να διευκολύνουν τη γεωργία ακριβείας, να διασφαλίζουν ταχεία κατ' οίκον παράδοση οπουδήποτε, να διεξάγουν επιχειρήσεις διάσωσης σε εχθρικά περιβάλλοντα κ.λπ. Τα εντυπωσιακά τους αποτελέσματα βασίζονται σε διάφορες προηγμένες τεχνολογίες: την ασύρματη συνδεσιμότητα με μικρή λανθάνουσα καθυστέρηση, τα ελαφρά σύνθετα υλικά, τους ηλεκτρικούς κινητήρες υψηλής απόδοσης, τον έλεγχο πτήσης μέσω τεχνητής νοημοσύνης κ.λπ.

2.2. Στην ευρωπαϊκή στρατηγική δρόνων 2.0 του 2022 καθίσταται προτεραιότητα η ανάπτυξη ασφαλούς και αποτελεσματικού οικοσυστήματος δρόνων. Στην κοινή ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ([1]) του Ιουνίου του 2023, σχετικά με μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την οικονομική ασφάλεια, προτείνεται ένα κοινό πλαίσιο για την οικονομική ασφάλεια το οποίο επικεντρώνεται στην ανάπτυξη της βιομηχανικής ικανότητας της ΕΕ, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της και στην ενίσχυση της οικονομικής της ανεξαρτησίας σε τομείς κρίσιμης και στρατηγικής σημασίας.

Από το 2019 οι δρόνοι λειτουργούν σε ολόκληρη την ΕΕ σύμφωνα με τους κανονισμούς (ΕΕ) 2019/947 και 2019/945. Με προτεραιότητα στην ασφάλεια, το 2020 εκδόθηκαν τρεις εκτελεστικοί κανονισμοί για το σύστημα «U-space», δηλαδή το σύστημα διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας δρόνων.

([1]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_23_3358.

2.3. Όπως επισημαίνει η ΕΟΚΕ, παρότι οι δρόνοι χρησιμοποιούνται στην άμυνα τα τελευταία 30 χρόνια, η ΕΕ δεν διαθέτει ακόμη επαρκείς ικανότητες στον τομέα των στρατιωτικών δρόνων, ενώ τα φθηνά, μη επανδρωμένα αεροσκάφη του εμπορίου αντιμετωπίζουν με επιτυχία ακριβούς πυραύλους προηγμένης τεχνολογίας σε πεδία μάχης στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή. Στη στρατηγική για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία, η οποία εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2024, επισημαίνεται το γεγονός ότι η ανάπτυξη της ικανότητας ταχείας επέκτασης και επίτευξης της μαζικής παραγωγής των δρόνων μπορεί να προσδιοριστεί ως βασικό στοιχείο της αμυντικής ετοιμότητας της ΕΕ έναντι συγκρούσεων υψηλής έντασης. Παρά την αξιέπαινη αποφασιστικότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αξιοποιήσει συνέργειες μεταξύ της μη στρατιωτικής, της αμυντικής και της διαστημικής βιομηχανίας, είναι δύσκολη η ανάμιξη σε ένα πεδίο που συχνά θεωρείται εθνικό προνόμιο. Ωστόσο, αυτός είναι ο πιο κρίσιμος παράγοντας επιτυχίας για την ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού οικοσυστήματος δρόνων και για τις αμυντικές ικανότητες της Ένωσης. Η αύξηση των συγκρούσεων υψηλής έντασης δεν αφήνει στην ΕΕ άλλη επιλογή: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να απευθύνει έκκληση προς τις ένοπλες δυνάμεις των κρατών μελών να στραφούν σε Ευρωπαίους προμηθευτές για την απόκτηση οικονομικά αποδοτικού αμυντικού εξοπλισμού υψηλής ποιότητας και ικανοτήτων προσαρμοσμένων στο νέο στρατηγικό μας περιβάλλον, με παράλληλη ορθή χρήση των δημόσιων πόρων. Πρόκειται για επιτακτική και επείγουσα προϋπόθεση για την προώθηση της βιώσιμης ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας.

2.4. Λόγω της εγγενούς οικονομικής αποδοτικότητας των δρόνων, η ΕΟΚΕ συνιστά ένθερμα να θεωρηθεί ο τομέας των δρόνων πιλοτικό έργο που χρήζει ειδικά προσαρμοσμένης δημόσιας στήριξης. Επί του παρόντος, το δυναμικό οικοσύστημα των μικρών αλλά εξαιρετικά καινοτόμων και εξελιγμένων οικονομικών φορέων που είναι διάσπαρτοι σε ολόκληρη την Ευρώπη προμηθεύεται βασικά εξαρτήματα κυρίως από το εξωτερικό λόγω του ανεπαρκούς μεγέθους της αγοράς. Επιπλέον, ο τομέας της κατασκευής δρόνων υφίσταται δύο πρωτοποριακές εξελίξεις: τα επανδρωμένα οχήματα υποκαθίστανται από μη επανδρωμένα χάρη στην ΤΝ που αυξάνει ολοένα περισσότερο τις επιδόσεις τους και η ευρεία εμπορευματοποίηση του στρατιωτικού εξοπλισμού οδηγεί σε πτώση των τιμών των χρησιμοποιούμενων οπλικών συστημάτων. Η ΕΕ πρέπει να βοηθήσει την ευρωπαϊκή βιομηχανία να αξιοποιήσει αυτήν τη σημαντική διττή ευκαιρία προκειμένου να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της σε παγκόσμιο επίπεδο, διαφορετικά διακυβεύεται το μέλλον της Ευρώπης, τόσο από στρατιωτική όσο και από μη στρατιωτική άποψη. Οι δρόνοι θα αποτελέσουν ικανοποιητικό πεδίο δοκιμής για τις κοινές προμήθειες της ΕΕ, οι οποίες μέχρι στιγμής δεν λειτουργούν ικανοποιητικά. Ο ομαλός διασυνοριακός συντονισμός θα συμβάλει στην πλήρη ενσωμάτωση της αγοράς δρόνων στην ενιαία αγορά. Εάν ο στόχος αυτός αποδειχθεί υπερβολικά φιλόδοξος, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με το πνεύμα της μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας, να καλλιεργήσει συνασπισμούς πρόθυμων παραγόντων. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε ένα είδος κοινοπραξίας «Airbus για δρόνους». Οι προκλήσεις που χρειάστηκε να αντιμετωπιστούν τη δεκαετία του 1970 ήταν εξίσου σημαντικές και το αποτέλεσμα ήταν πράγματι συγκλονιστικό. Οι υποψήφιοι οι οποίοι τηρούν απαξιωτική στάση απέναντι στην πράσινη αποδοτικότητα, στην κλιματική ουδετερότητα, στον σεβασμό της εργατικής νομοθεσίας και των δημοκρατικών αξιών θα πρέπει να απορρίπτονται.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1. Οι μεγάλες γεωπολιτικές εντάσεις στην περιφέρεια της Ευρώπης ανέδειξαν την αυξανόμενη αβεβαιότητα, με αποτέλεσμα να απαιτείται επείγουσα επανεξέταση των οικονομικών και πολιτικών κρίσιμων εξαρτήσεων, καθώς και των προτεραιοτήτων πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ.

3.2. Στις πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ ([2]) οι συντάκτες εστίασαν στην ανάγκη ανάπτυξης πρωτοβουλιών για την επιδίωξη στρατηγικής αυτονομίας σε συναρμογή με τη διασφάλιση κρίσιμων υποδομών, με παράλληλη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον βιομηχανικό τομέα, ιδίως στο πεδίο των ψηφιακών και των διαστημικών τεχνολογιών. Σε άλλες γνωμοδοτήσεις ([3]) δόθηκε έμφαση στη σπουδαιότητα των συνεργειών διττού χαρακτήρα μεταξύ του μη στρατιωτικού, του στρατιωτικού και του ψηφιακού τομέα, ενώ αναζητήθηκαν τρόποι με τους οποίους θα επιτευχθούν οι στόχοι της στρατηγικής αυτονομίας, της βιωσιμότητας, της κυριαρχίας και της κρίσιμης ανεξαρτησίας. Όπως ανέφερε ο ακαδημαϊκός Paul Timmers σε πρόσφατη δημοσίευση ([4]), συνιστώσες της στρατηγικής αυτονομίας είναι οι δυνατότητες, οι ικανότητες και η άσκηση ελέγχου για τη λήψη αποφάσεων και την ανάληψη δράσης όσον αφορά βασικές πτυχές της οικονομίας, της κοινωνίας και της δημοκρατίας μας. Το στοίχημα είναι να προσαρμόσουμε τη χάραξη πολιτικής στη γεωπολιτική και τεχνολογική πραγματικότητα.

3.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι δρόνοι αποτελούν από κατασκευής τους προϊόντα διπλής χρήσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει ότι «αναμένεται να συμβάλ[ουν] όχι μόνο στην επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στη στρατηγική για βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα (ΣΒΕΚ), αλλά και στην επίτευξη των στόχων της ανακοίνωσης με τίτλο "Σχέδιο δράσης για τις συνέργειες μεταξύ της μη στρατιωτικής, της αμυντικής και της διαστημικής βιομηχανίας" που εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 2020 και το οποίο περιλαμβάνει ένα εμβληματικό έργο της ΕΕ για τις τεχνολογίες δρόνων». Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την αποφασιστικότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να υλοποιήσει το όραμά της, βάσει του οποίου «οι συνέργειες μεταξύ του μη στρατιωτικού τομέα και του τομέα της άμυνας θα εντοπίζονται και θα αξιοποιούνται συστηματικά. Θα βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και θα ενισχύσουν τη στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης, παρέχοντας στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να βασίζονται σε ανταγωνιστική τεχνολογία δρόνων ευρωπαϊκής προέλευσης».

([2]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο "Στρατηγική για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομικής ασφάλειας"» [JOIN(2023) 20 final] (ΕΕ C, C/2024/2489, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2489/oj).

([3]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Σχέδιο δράσης για τις συνέργειες μεταξύ της πολιτικής, της αμυντικής και της διαστημικής» βιομηχανίας [COM(2021) 70 final] (ΕΕ C 374 της 16.9.20203, σ. 66).

([4]) https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-45304-5_36.

3.4. Κατά τον σχεδιασμό δρόνων για την αποτροπή ορισμένων απρόκλητων ενεργειών (όπως τρομοκρατικών επιθέσεων, βιολογικών όπλων και άσκησης ατομικής ή ομαδικής βίας) θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι υβριδικές επιθέσεις και απειλές, καθώς και οι μη συμβατικές μορφές πολέμου.

3.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης την προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προσαρμογή του κανονιστικού πλαισίου σχετικά με τη χρήση δρόνων με βάση την αρχή «προτεραιότητα στην ασφάλεια». Ως εκ τούτου, οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης πρέπει να επικεντρωθούν στις αρχές και στους πληθυσμούς σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο, ενημερώνοντας για τα οφέλη από τη χρήση των δρόνων και ενισχύοντας την εμπιστοσύνη του κοινού στις ψηφιακές τεχνολογίες.

3.6. Ανάμεσα στη διαχείριση και την παραμετροποίηση της χρήσης των δρόνων στη δημόσια σφαίρα γίνεται ένας βασικός διαχωρισμός: στις μη στρατιωτικές μεταφορές και στη χρήση για ψυχαγωγικούς σκοπούς ισχύουν ήπιες ρυθμίσεις στοχευμένες στην ασφάλεια· στις στρατιωτικές εφαρμογές ισχύουν περίπλοκοι κανόνες και περιχαράκωση σε συγκεκριμένες τεχνολογίες. Η Ευρώπη, η οποία δεν ήταν προετοιμασμένη για τον πόλεμο στην Ουκρανία, πρέπει επειγόντως να ενισχύσει τις οικονομίες κλίμακας και τις συνέργειες διττού χαρακτήρα για την ενίσχυση της άμυνάς της, αρχής γενομένης από τη βελτίωση του συντονισμού εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

3.7. Δεδομένου ότι η κλίμακα παραγωγής είναι σημαντική για την ανταγωνιστικότητα της τοπικής παραγωγής όλων ανεξαιρέτως των εξαρτημάτων των δρόνων, η ΕΟΚΕ ζητεί άμεσες ενέργειες και πολιτικές σχετικά με την παραγωγή δρόνων και τη διασφάλιση επαρκούς όγκου παραγωγής μη διαμορφωμένων εξαρτημάτων, ημιαγωγών, πλινθιοσυνόλων και κινητήρων για τη συναρμολόγηση των δρόνων· με αυτά τα παραγόμενα στην Ένωση εξαρτήματα θα υποκατασταθούν οι εισαγωγές και θα μειωθούν οι κρίσιμες εξαρτήσεις όσον αφορά τις πρώτες ύλες. Παρότι γενικότερα η ΕΕ θα πρέπει να στηρίξει τις προσπάθειες των κρατών μελών να διαθέσουν το μεγαλύτερο μέρος των προϋπολογισμών τους για την προμήθεια εξοπλισμού και συστημάτων από Ευρωπαίους προμηθευτές, η καλή λειτουργία της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κατασκευής δρόνων εξαρτάται άμεσα από το πόσο ισχυρές και αυτόνομες θα είναι οι τεχνολογίες γενικής εφαρμογής (από τους ηλεκτρικούς κινητήρες έως τα σύνθετα υλικά ή την τεχνητή νοημοσύνη).

3.8. Ενίσχυση των στρατιωτικών ικανοτήτων: Εάν «οι ικανότητες των στρατιωτικών δρόνων στην Ευρώπη παραμένουν λιγότερο ώριμες από ό,τι σε άλλες περιοχές του κόσμου, μολονότι αναγνωρίζεται ευρέως η δυνητική συμβολή των στρατιωτικών δρόνων στη μελλοντική ευρωπαϊκή στρατηγική αυτονομία», ο σχεδιασμός, η παραγωγή και η χρήση τεχνολογίας δρόνων στον στρατιωτικό τομέα θα πρέπει να είναι πιο προηγμένου τύπου και να υπόκεινται σε προσεκτική παρακολούθηση.

3.9. Λόγω του κατακερματισμού της εσωτερικής αγοράς μας, τα περισσότερα ηλεκτρονικά στοιχεία που είναι ενσωματωμένα στους δρόνους παράγονται αναγκαστικά εκτός Ευρώπης. Επί του παρόντος, οι ευρωπαϊκές εταιρείες αγοράζουν εξαρτήματα από πωλητές χωρίς να γνωρίζουν την προέλευση των εν λόγω ηλεκτρονικών στοιχείων. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την αιχμηρή γλώσσα που χρησιμοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανακοίνωσή της, της 24ης Ιανουαρίου 2024, με τίτλο «Προώθηση της ευρωπαϊκής οικονομικής ασφάλειας: μια εισαγωγή σε πέντε νέες πρωτοβουλίες» προκειμένου να προειδοποιήσει σχετικά με «διάφορες δράσεις που θα μπορούσαν να επιδιώξουν να παρέμβουν στις νόμιμες κυρίαρχες επιλογές της ΕΕ και των κρατών μελών της ή να χρησιμοποιήσουν με άλλον τρόπο τις οικονομικές εξαρτήσεις ως όπλο στις σχέσεις με την ΕΕ».

3.10. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της έμφασης που δίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πρότυπα και στη διαλειτουργικότητα: Η εμβληματική δράση 15 (μια διαδικασία στην οποία συμμετέχουν πολλά ενδιαφερόμενα μέρη προκειμένου να «εναρμονίσουν περαιτέρω τις απαιτήσεις πιστοποίησης για τις μη στρατιωτικές και τις στρατιωτικές εφαρμογές με τις απαιτήσεις που ορίζει ο EASA και να λαμβάνουν παράλληλα υπόψη τις στρατιωτικές ιδιαιτερότητες και τα υφιστάμενα πρότυπα πιστοποίησης για στρατιωτική χρήση») και η εμβληματική δράση 16 («νέα τυποποιημένα σενάρια για μη στρατιωτικές πτητικές λειτουργίες που θα μπορούσαν να διευκολύνουν αντίστοιχες περιπτώσεις στρατιωτικής χρήσης») αξίζει να υποστηριχθούν.

3.11. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι «η ανάπτυξη υπερσύγχρονων δρόνων με υψηλότερες απαιτήσεις κυβερνοασφάλειας, ειδικότερα στην “ανοικτή” και στην “ειδική” κατηγορία πτητικών λειτουργιών, θα μπορούσε να παράσχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη βιομηχανία της ΕΕ».

3.12. Για την οικονομική και πράσινη αποδοτικότητα απαιτείται η σταδιακή υποκατάσταση του ανθρώπινου παράγοντα και των δαπανηρών αεροναυπηγικών προϊόντων (ελικοπτέρων ή αεροσκαφών) στην αντιμετώπιση επειγουσών κρίσεων. Γενικότερα, από την τακτική παρακολούθηση των κρίσιμων υποδομών έως την παράδοση φαρμάκων ή δεμάτων, την επιβολή του νόμου και τη δημόσια τάξη, οι δρόνοι είναι απαραίτητοι για την ταχεία, υγιή πράσινη μετάβαση.

3.13. Με την προώθηση της συντονισμένης έρευνας και ανάπτυξης στις ψηφιακές τεχνολογίες, στη διαστημική βιομηχανία και στη βιομηχανία κατασκευής δρόνων θα αναπτυχθούν νέα εργαλεία τα οποία ενδέχεται να πολλαπλασιαστούν εκθετικά (σύμφωνα με έκθεση της Drone Industry Insights ([5]), έως το 2030 η αγορά δρόνων αναμένεται να υπερβεί τα 50 δισ. ευρώ) και να ενισχύσουν την τεχνολογική κυριαρχία της Ευρώπης, υπό την προϋπόθεση ότι οι κανονισμοί εφαρμόζονται αυστηρά ώστε να αποτρέπουν τις διαρροές τεχνολογίας σε φορείς εκτός ΕΕ.

([5]) Global Drone Market Report 2023-2030 (έκθεση σχετικά με την παγκόσμια αγορά δρόνων), https://droneii.com/product/drone-market-report.

3.14. Δεδομένου ότι η ΕΕ θεωρεί ότι η τοπική παραγωγή δρόνων αποτελεί ζήτημα κυριαρχίας ή στρατηγικής αυτονομίας, η ΕΟΚΕ συνιστά, εκτός από τις κοινές προμήθειες που περιγράφονται στο σημείο 3.5, να διατίθενται επιδοτήσεις στους κατασκευαστές της ΕΕ, μεταξύ άλλων για είδη σχετικά χαμηλής τεχνολογίας, όπως οι ηλεκτρικοί κινητήρες, και να ενθαρρύνεται η διασυνοριακή ανάπτυξη. Η κλιμάκωση της παραγωγής είναι πράγματι ο μόνος τρόπος να ανταγωνιστούν οι τοπικοί παραγωγοί τις τρίτες χώρες και, ως εκ τούτου, συνιστά τη μόνη λύση για τους ευρωπαϊκούς στρατούς ώστε να προβαίνουν σε προμήθειες σε τοπικό επίπεδο, σε ολόκληρη την αξιακή αλυσίδα των δρόνων.

3.15. Η σειρά προϊόντων των κατασκευαστών δρόνων περιλαμβάνει διάφορα είδη, από ελαφρά παιχνίδια έως ιπτάμενα βομβαρδιστικά βάρους 10 τόνων. Αυτό δυσχεραίνει την ταξινόμηση, ωστόσο η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που εστιάζεται στις λειτουργίες.

3.16. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την εμβληματική δράση 9 σχετικά με την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «να συνεχίσει να παρέχει χρηματοδότηση για έρευνα και καινοτομία στον τομέα των δρόνων και για την ενσωμάτωσή τους στον εναέριο χώρο στο πλαίσιο του προγράμματος "Ορίζων Ευρώπη" και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας». Πιο αναλυτικά, αξίζει επίσης να υποστηριχθούν οι εμβληματικές δράσεις 10 και 11 σχετικά με την πιθανή τροποποίηση του υφιστάμενου πλαισίου χρηματοδότησης.

3.17. Η κινητοποίηση διαφόρων χρηματοδοτικών προγραμμάτων είναι απαραίτητη για την αξιοποίηση των αλληλεπικαλύψεων μεταξύ των εφαρμογών υψηλής τεχνολογίας και των αγορών κρίσιμων πρώτων υλών, ώστε να καταστεί δυνατή η παραγωγή καινοτόμων αγαθών και να αντικατασταθούν οι συμβατικοί τρόποι διεξαγωγής αεροπορικών αποστολών και μεταφορών (επανδρωμένες αποστολές, ελικόπτερα) από δρόνους και από μη επανδρωμένες αποστολές. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να διατεθεί δέσμη επιλογών και μηχανισμών είτε μέσω τυποποιημένων ειδών χρηματοδότησης, του μέσου NextGenerationEU και των εθνικών ταμείων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, είτε μέσω ειδικά προσαρμοσμένων χρηματοδοτικών μέσων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων ή έργων της ΕΕ.

3.18. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ανάπτυξη της κατασκευής δρόνων και η εκτεταμένη χρήση δρόνων πρέπει να συνδέονται με την αναμόρφωση των προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης. Οι κύκλοι μαθημάτων ειδικού περιεχομένου (παρόμοιοι με εκείνους που αφορούν την οδήγηση αυτοκινήτων ή την πλοήγηση πλωτών σκαφών) μπορεί να αποδειχθούν καθοριστικής σημασίας για τη μείωση των κενών γνώσης των τοπικών πληθυσμών, συμπεριλαμβανομένων των επαγγελματιών (ταχυδρομικών υπαλλήλων, χρηστών των μεταφορών κ.λπ.), των εργαζομένων, των πολιτών, των κυβερνητικών αξιωματούχων, ακόμη και των στρατιωτικών δυνάμεων.

3.19. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην καλλιέργεια νοοτροπίας υπεύθυνης και ασφαλούς χρήσης των δρόνων και των υπηρεσιών τους, καθώς και κλίματος εμπιστοσύνης του κοινού, όπως καθορίζεται στην εμβληματική δράση 4, κάτι το οποίο θα καταστήσει δυνατή τη βέλτιστη χρήση των δρόνων ανάλογα με το εκάστοτε περιβάλλον. Θα πρέπει να χορηγείται άδεια στις τοπικές ή στις ανεξάρτητες αρχές να προσαρμόζουν το πλαίσιο χρήσης δρόνων σε προστατευόμενες περιοχές, δάση και λίμνες, καθώς και όσον αφορά ευαίσθητους στόχους κ.λπ. Θα πρέπει να διερευνηθούν οι βέλτιστες πρακτικές για παρόμοια μέσα, όπως πατίνια, ηλεκτρικά πατίνια και ποδήλατα, για τη μείωση ορισμένων κινδύνων ακατάλληλης χρήσης.

Οι κλάδοι των μεταφορών και της εφοδιαστικής

3.20. Οι εργαζόμενοι και οι μικρές επιχειρήσεις χρειάζονται στήριξη για να αντιμετωπίσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις της μετάβασης σε αυτοματοποιημένες μεταφορές, παραδόσεις κ.λπ. Σε περίπτωση κρίσιμης αλληλεπικάλυψης τεχνολογιών, η βιομηχανία κατασκευής δρόνων μπορεί να έχει τη δυνατότητα να διαθέσει στην αεροδιαστημική βιομηχανία μοντελοποίηση σε κλίμακα και κλίνες δοκιμών σε πραγματικές συνθήκες, για την ανάπτυξη νέων πρωτοτύπων και τεχνολογιών, εξαλείφοντας έτσι τον κίνδυνο για τον άνθρωπο και μειώνοντας το κόστος των πειραμάτων.

Προστασία της υγείας

3.21. Θα πρέπει να σχεδιαστεί επενδυτική πολιτική ειδικού περιεχομένου για την προσέλκυση χρηματοδότησης και κατασκευαστών δρόνων στον τομέα της ανάπτυξης εργαλείων που θα διευκολύνουν την τηλεδιάγνωση και τη μεταφορά ιατρικού υλικού, φαρμάκων και ιατρικών εξετάσεων σε αγροτικές, υπερπόντιες και απομακρυσμένες περιοχές.

Προστασία του περιβάλλοντος / Πολιτική προστασία

3.22. Είναι απαραίτητη η συμμετοχή της ΓΔ ECHO στη δημιουργία εξατομικευμένων προϊόντων των δρόνων για την πρόληψη, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση φυσικών καταστροφών. Αυτό θα συνεπάγεται τη χρήση κοινών εργαλείων και εναρμονισμένων διαδικασιών για τα κράτη μέλη στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και της φύσης (π.χ. όσον αφορά τη ρύπανση των υδάτων, την ηχορύπανση, τη ρύπανση από απόβλητα και την ατμοσφαιρική ρύπανση), της προστασίας των ζώων και της πολιτικής προστασίας.

3.23. Η ανάπτυξη της αγοράς δρόνων πρέπει να συνάδει με τις προτεραιότητες της Πράσινης Συμφωνίας και της κυκλικής οικονομίας, όπως καθορίζονται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία και στις ευρωπαϊκές πολιτικές.

Κοινωνική ευθύνη / Γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων

3.24. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι, μόνον όταν υπάρχουν σαφείς κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ιδιωτικής ζωής, ενισχύεται η εμπιστοσύνη των πολιτών στις ψηφιακές τεχνολογίες. Στο πλαίσιο αυτό, ο κώδικας δεοντολογίας για τους ιπτάμενους δρόνους και τα βίντεο κατάρτισης του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ασφάλεια της Αεροπορίας (EASA) ([6]) αποτελούν μια καλή αρχή η οποία αξίζει να επεκταθεί και να αξιοποιηθεί μέσω των εταίρων του κοινωνικού διαλόγου και της κοινωνίας των πολιτών.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1. Στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την πολιτική δρόνων, η βιομηχανία κατασκευής δρόνων δεν θα πρέπει να θεωρείται αποκλειστικό προνόμιο των εμπειρογνωμόνων για θέματα υψηλής τεχνολογίας ή των στρατιωτικών εμπειρογνωμόνων. Η χρήση δρόνων ήδη εξαπλώνεται απαρατήρητα σε πολλούς μη στρατιωτικούς τομείς, όπως οι ταχυδρομικές υπηρεσίες, τα δημόσια έργα, οι παραδόσεις προϊόντων, οι τέχνες και ο κινηματογράφος. Οι δρόνοι αποκαλύπτουν επίσης νέα στοιχεία σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τη φύση, την αστική και αγροτική ανάπτυξη και την ιστορική και πολιτιστική μας κληρονομιά.

4.2. Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί παρά να υποστηρίξει τις προσδοκίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ([7]) ότι «το οικοσύστημα δρόνων θα παρέχει θέσεις εργασίας, θα προωθεί και θα προστατεύει την ευρωπαϊκή τεχνολογική τεχνογνωσία και θα παρέχει ευκαιρίες ανάπτυξης για την οικονομία της ΕΕ στο σύνολό της, δίνοντας τη δυνατότητα σε ευρωπαϊκές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των νέων ΜΜΕ, να αναπτυχθούν και να ακμάσουν ως παγκόσμιοι ηγέτες».

4.3. Ο γεωργικός τομέας θα πρέπει να επωφεληθεί περισσότερο από την εισαγωγή τεχνολογιών δρόνων, για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των καιρικών συνθηκών, των δυνατοτήτων συγκομιδής, των εκτιμήσεων ζημιών και της χρήσης των υδάτων, καθώς και για την αποτίμηση της παραγωγικότητας.

4.4. Θα πρέπει να ενθαρρύνεται η συμμετοχή εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης και επιστημόνων, ιδίως γυναικών, σε κοινά έργα έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της κατασκευής δρόνων, καθώς και να τους παρέχεται κατάρτιση σχετικά με τη διάθεση των δρόνων στην αγορά κατά τρόπο κοινωνικά υπεύθυνο. Οι επιχορηγήσεις της ΕΕ θα πρέπει να στηρίζουν ιδρύματα έρευνας και ανάπτυξης σε τεχνικά πανεπιστήμια τα οποία επικεντρώνονται στην έρευνα και ανάπτυξη δρόνων, καθώς και σε εταιρείες της ΕΕ που επικεντρώνονται στην ανάπτυξη συναφών τεχνολογιών, με ή χωρίς ακαδημαϊκή συνεργασία με ιδρύματα έρευνας και καινοτομίας ή πανεπιστήμια εκτός της ΕΕ.

4.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί επίσης ότι «οι υπηρεσίες δρόνων θα πρέπει να προωθούνται με βάση τη συμμετοχικότητα, την οικονομικά προσιτή πρόσβαση και τη βιωσιμότητα, και να μην περιορίζονται σε μια “μειοψηφία πλουσίων”». Ωστόσο, αυτός ο ευγενής στόχος δεν θα επιτευχθεί χωρίς την κατάλληλη στήριξη των κατασκευαστών.

4.6. Όσον αφορά τον θεσμικό συντονισμό και την προστασία των δημοκρατικών αξιών, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι απαραίτητο να υπάρχει ένα κανονιστικό πλαίσιο για τη χρήση δρόνων, ώστε να μη διακυβεύονται τα δημοκρατικά δικαιώματα των πολιτών. Θα πρέπει να απαγορευτεί στις κυβερνήσεις και στους ιδιώτες ιδιοκτήτες η κατάχρηση των δρόνων που αποσκοπεί στην καταστολή των δημοκρατικών δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να ρυθμιστεί η συμμετοχή δικαστικών και ανεξάρτητων αρχών στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη χρήση δρόνων για λόγους δημόσιου συμφέροντος.

Βρυξέλλες, 30 Μαΐου 2024.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE

([6]) https://www.easa.europa.eu/el/light/topics/flying-drone-how-be-safe-drone-pilot.
([7]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0652.